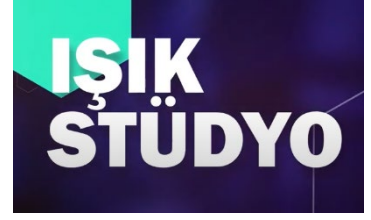

Seri Başlığı	: Covid-19 Pandemisi Söyleşi Serisi
Video Seri No	: 4
Program	: Işık Stüdyo
Başlık	: Kovid-19'un Cinsiyetler Arası Asimetrik Maliyeti
Moderatör	: Hasan Bülent KAHRAMAN
Konuşmacı	: Seda DEMİRALP
Video Adresi	: https://youtu.be/CkIYCoQF4H8
Yayın Tarihi	: 24 Nisan 2020

Hasan Bülent Kahraman: Değerli konuklar merhaba, bugün yine bir konuyu Işık Üniversitesi'nden bir hocamızla birlikte ele alacağız. Doç. Dr. Seda Demiralp. Uluslararası İlişkiler bölümünden fakat Seda hocayla bugün Uluslararası İlişkiler konusunu doğrudan değil onun çalışma alanı olan daha feminizme açık bir feminizm konusunu tartışacağız, çok ilginç bir konu kendisi bu konuda makaleler de elbette yazıyor ama bizi ilgilendiren kısmı şu. Covid eddiğimiz bu Corona virüs döneminde hepimiz eve kapandık fakat hocamızın bir değerlendirmesine göre eve kapanmanın cinsiyetler arasındaki maliyeti birbirinden farklı. Ben basitleştirmek adına söylersem; erkeklerin bu dönemde yaşadıkları ile kadınların yaşadıkları, iki tarafında çektiği, tahammül ettiği sorunlar birbirinden farklı, o zaman şunu soralım değerli hocam. Bu fark nedir? Gerçekten böyle bir fark var mıdır?

Seda Demiralp: Merhaba hocam, böyle bir fark var. Farklı süreçlerin yaşandığını görüyoruz, ilginç bir şekilde bu Covid, biliyorsunuz çok değişik alanlarda hayatlarımıza bir ayna tuttu. Bazı konularda ne olduğumuzu nerede olduğumuzu görmemizi sağladı. Cinsiyet rolleriyle ilgili de özellikle bizim toplumumuzdaki cinsiyet rolleriyle ilgili de, bir farkındalık kazandırıyor bence bize çünkü farklı süreçler yaşıyor kadın ve erkek bireyler.

Hasan Bülent Kahraman: Pardon. Bir şey sorayım izin verirseniz. Bizim toplumumuzdaki cinsiyet rollerini çok genel çizgilerle tanımlayacak olursak ne deriz bunun için? Çok eşitsiz bir ilişki mi deriz? Daha eşitlikçi bir yaklaşım mı deriz? Daha dışlayıcı bir yaklaşım mı deriz? Ne dersiniz?

Seda Demiralp: Yani çok genel ifade edecek olursak, çocukların ve yaşlıların bakımının ve ev işlerinin temel olarak kadınların sorumluluğu olduğuna, bu konuda kurumların veya ev içindeki erkek bireylerin çok fazla sorumluluğu olmadığına dayalı bir rol dağılımı diyebiliriz, bir yaklaşım diyebiliriz.

Hasan Bülent Kahraman: Peki. Bu bütün toplum sınıfları için katmanları için geçerli mi? Yoksa gelir seviyesi yükseldikçe eğitim düzeyi yükseldikçe bu roller biraz daha değişebiliyor mu?

Seda Demiralp: Evet çok güzel bir soru bu. Tamda bu aslında gördüğümüz şey. Biz şöyle bir varsayımdaydık galiba, orta ve üst sınıf veya eğitilmiş, beyaz yakalı haneler içerisinde daha eşitlikçi rollerin artık oturmuş olduğu ve eşitsizliğin daha farklı katmanlarda eğitim veya gelir açısından gerideki segmentlerde olduğunu düşünüyorduk halbuki şimdi gördük ki aslında prensipte rollerde

çok fazla değişen bir şey yokmuş, kadınlar erkeklerle yani orta- üst sınıf veya eğitilmiş orta-üst sınıf kadınların, erkeklerle eşitmiş gibi yaşar bir hali vardı fakat bu aslında kadınların onlara yüklenmiş rollerin başka kadınlara aktararak sağlanmış bir refah olduğunu gördük. Erkeklerle paylaşarak değil.

Hasan Bülent Kahraman: Evinde kadın çalıştırıyor, kadın üstündeki ev işleri sorumluluğunu ona yüklüyor değil mi?

Seda Demiralp: Başka kadınlara aktarıyor evet.

Hasan Bülent Kahraman: Belki daha ileri toplum yapılarında, vekil hamilelik falan belki onlar bile devreye girecek. Tam ona oturur veya oturmaz, o ayrı bir konu olmakla birlikte ama alt gelir dilimlerinde herhalde bu imkan da olmadığı için rol dağılımı çok konvansiyonel bir şekilde devam ediyor. Doğru mu?

Seda Demiralp: Evet, evet. Yani bir altta şöyle oluyor, o da daha evdeki, daha diyelim kadınların orta- alt seviyelerde, kendi annelerini, daha artık piyasada çalışmayan kadın bireylere bırakıp kendilerinin iş hayatına atıldığını, daha üst seviyelerde çalıştırabildikleri kadınlara, bazı yükleri devredip kendileri bazı diyelim iş gücüne katılmak veya ev içerisinde daha eşit bir konfor yaşamak gibi evdeki aile bireylerini bunu görüyorduk. Şimdi işler değişti.

Hasan Bülent Kahraman: Peki, şimdi ona yine geleceğiz ama bu beni çok ilgilendiren bir konu, onunla ilgili olarak size bir soru daha sormak istiyorum. Ben siyaset bilimciyim. Birçok arkadaşım siyasal davranış çalışırlar. Bunlardan bir tanesi şunu kanıtladı, coğrafi bölgeye bağlı olarak oy dağılımı değişmiyor. 1950'den beri aynı mahalleler aynı partilere, birbirinin devamı olan partilere oy veriyor. Bu beni çok ilgilendiren bir sorun. Diyorum ki ben bütün sosyolojik değişime rağmen, bu oy verme trendi, paterni nasıl değişmez? Şimdi sizin söylediğinizden de şunu anlıyorum, eğitime rağmen, gelir artışına rağmen, toplumsal sınıf değişikliğine rağmen, konvansiyonel roller devam ediyor fakat bunlar en fazlasına transfer ediliyor. Peki eğitimin, bu sosyoekonomik yapıdaki değişikliğin hiçbir fark getirmemesinin altında yatan neden nedir?

Seda Demiralp: Yani galiba haklar eğitimle değil de kavga ederek kazanılıyor ve biz 2000'lere doğru yani kadınlar açısından söyleyecek olursam kavga etmekten biraz uzlaşma yoluna geçtiğini söyleyebilirim kadınların. 80'lerin sonları.

Hasan Bülent Kahraman: Neden?

Seda Demiralp: Güzel bir soru. 2000'ler itibariyle muhafazakar değerlerin daha çok güçlendiğini söyleyebiliriz o yüzden kavga daha maliyetli olmaya başladı, kadınlar için.

Hasan Bülent Kahraman: Evet, bütün dünyada daha muhafazakar daha popülist politikalar hakim oldu, bunun herhalde bir tesiri var diyorsunuz.

Seda Demiralp: Bunun tesiri olmuş olmalı, gelirin biraz artmış olmasının, 2000 krizi sonrasındaki ekonomik iyileşmenin biraz kadınların, bu bahsettiğim uzlaşmayı parayla yardım satın alarak kavga etmektense bu şekilde bir uzlaşma seçmelerini imkan vermiş oldu, ekonomik rahatlama. Daralma olmuş olsa belki bunu yapamayacaklar, kavga etmeleri gerekecekti fakat bu dengeyi sağlamış oldu, imkan vermiş oldu ekonomik durum.

Hasan Bülent Kahraman: Peki diyorsunuz ki Covid geldi hepimizi evlere kapattı ve hepimizin yüzüne başka bir ayna tuttu, bu rollerde de birtakım dalgalanmalar oldu veya olmadı, nasıl açıklıyorsunuz durumu?

Seda Demiralp: Evet, Covid sürecinde, evde kal sürecinde, işler değişti. Eski rollerimize birdenbire kendimizi geri dönmüş bulduk yani bu kollektif şuur altı diyebiliriz, toplumsal roller diyebiliriz. Olduğumuzu zannettiğimiz şeyler gitti, olduğumuz şeye döndük belki. Ne oldu? Evlere kapandık, evlere yardımcıları gelememeye başladılar, çocuklar okula gitmeyip evde kalmaya başladılar, o yüzden bu temel evin işleri, çocukların bakımı ve bazı hane halkları ve yaşlılar da var tabii. Bunların bakımı yine aynen kadınlar bunu üstlenmiş buldular. Bu orta- üst sınıf için de değişmedi çünkü hastalık herkeste aşağı-yukarı aynı etkilemiş durumda. Herkes kendi çekirdeğine dönmüş durumda. Tam çekirdek aile içi siyaset hani 2. Dalga feminizmin bahsettiği özel olan siyasal üst söylemini birebir yaşıyoruz. En özelimizdeyiz şu an en mahrem şekilde aile ortamındayız ve aile içi siyaseti çok çıplak bir şekilde görüyor ve yaşıyoruz demek ki gördüğümüz olduğumuz halimizmiş çok cinsiyet eşitliğine hiç ulaşmamışız.

Hasan Bülent Kahraman: Peki. Onlar personal is political kişisel olan politiktir diyorlardı, doğru. Şimdi şuna geleyim. Peki bizim evde roller tamamen değişti bende evde kalmak zorundayım eşim eczacı eczaneye gidiyor. Dolayısıyla bütün ev işi yemekte benim üstümde.

Seda Demiralp: İstisnalar var muhakkak.

Hasan Bülent Kahraman: Muhakkak. Ben sadece bunu bir espiri olarak söylüyorum ama bu çok önemli tespite ve benim mutlaka tabii değişmesi gerektiğine inandığım bu duruma dönük olarak yapılan bir şey var mı? Yani Türkiye'deki birtakım kadın örgütleri bu konuda bir biliçlendirme, bir duyuru, bir çağrı sadece kadınlara değil erkeklere de yani bu hayatın müşterek olduğuna rollerin müşterek olması gerektiğine dair bir çaba bir etkinlik içinde mi?

Seda Demiralp: Hayır diyebilirim çünkü 2000'ler sonrası zaten genel olarak kadın hareketlerinde bir gerileme oldu. Yani bu bahsettiğim ekonomik çözüme, ekonomik denge diye bahsettiğim bir şey vardı, kadınların gelir durumunun artmasıyla elde ettiği bir rahatlık, iş gücü satın almak sayesinde elde ettikleri rahatlığa ek olarak bir de ülkede yükselen muhafazakar değerler sonucu zaten kadınlar yani siyasete daha muhafazakar bir görüşün hakim olması sonucu kadınlar uzlaşmaya gitmek zorunda kaldılar artık kadın haklarından değil aileden bahsediyorum mesela toplumun kadınlara yönelik şiddetle mücadele örneğinde bunu çok çarpıcı görebiliriz. Eskiden kadına yönelik şiddeti eşit haklar çerçevesinde bununla mücadele etmeye çalışıldı. Şiddet kötüdür çünkü kadın ve erkek eşittir derken şimdi şiddet kötüdür çünkü aileye zarar verir şeklinde bir söylem değişikliği oldu. Yani sanki asıl olan aile, aile zarar gördüğü için kadındır. Bir şeydir şeklinde.

Hasan Bülent Kahraman: Peki, bu söylediğiniz genel sizin yaklaşımınızla, değerlendirmenizle, gerileme. Bu konuların bugün tartışılmasını engelliyor mu? Yani özellikle bu Covid döneminde?

Seda Demiralp: Evet, yani genel olarak, engelleme, derken, yani sesi kısıtlı biraz kadınların çünkü rasyonel olan da nereden yola çıkarıyorsa kadınların oradan yürümesiydi. O yüzden kadınlar aslında bu irrasyonel bir şey değil, rasyonel bir uyumlanma yaşadılar, bu şekilde devletten daha kolay yardım alınabildi, bu şekilde daha muhafazakar kadınlar da koalisyon oluşturdu, o yüzden biraz bu yola gidildi ama gördük ki kısa vadeli pragmatik uzlaşmalar veya çözümler bir yere kadar, birden taşlar yerinden oynayınca tekrar o zaman geriye düşmüş buluyoruz kendimizi. (11.43?) kaybı o

zaman söz konusu oluyor. Belki bu Covid süreci daha uzun vadeli çözümlere tekrar tıpkı 70'lerde 80'lerde olduğu gibi o mücadeleye dönmekten başka şansımız olmadığını söylüyor ve yaşıyoruz.

Hasan Bülent Kahraman: Çok ilginç, ben bu konuyla çok uğraşmış birisiyim. 2000'ler 1990'lar tabii çok daha farklıydı, başka toplumsal dinamikler de vardı. Beni ilgilendiren başka bir kısmı var. Bu yeni kuşak, genç kuşak, Z kuşağı, ne denirse densin o kuşak. Ben onların makro politikadan ziyade mikro politikalardan daha ilgili olduklarını düşünüyorum. Haklar onlar için oldukça önemli. İnsan hakları, LGBT hakları, hayvan hakları, kadın hakları, tutuklu hakları gibi birçok şeylerde çok daha büyük duyarlılıklar gösteriyorlar. Acaba onlardan, onların kuşağından, geleceğe dönük olarak böyle bir konuda umutlu olabilir miyiz? Umut besleyebilir miyiz? Yoksa sizin çalışma ve gözlemlerinizi o aşamalarda da bu konvensiyonel rol dağılımının devam ettiğini ortaya koyuyor mu? Sakın koyuyor demeyin çok üzülürüm. Sakın demeyin evet. Başka türlü söyleyin.

Seda Demiralp: Peki şunu söyleyeyim, şu iyi bir şey en azından. Nasıl ki bir zamanlar demokrasiyle ilgili mücadele verirken demokrasiye inanmadığını söyleyenler vardı, demokrasiye inandığını söyleyenlerle bir mücadele söz konusuydu ama bugün artık hiç kimse demokrasiye inanmadığını söylemiyor. Herkes demokrat anlamına gelmiyor bu.

Hasan Bülent Kahraman: Demokrasi de ölüyor başka taraftan.

Seda Demiralp: Evet ama hani kayıplarımız ve kazançlarımız diyecek olarak herkes demokrat değil ama en azından söylemese yine de hiç kimse demokrasiye karşı olduğunu söylemiyor, bu bir ilerlemedir. Tıpkı kadın haklarında da buna benzer bir şey var, bir zamanlar kadınla erkek eşittir lafını hakaret olarak veya hani kabul edilemez bir şey olarak düşünen erkek bireyler vardı, bugün bunu kalplerinden geçirirler bile bu kadar açık söylemezler, söylenmiyor. Bu bir ilerlemedir. O yüzden insan hakları, kadın hakları, çeşitli haklar ve hürriyetler kavgasında bazı alanlarda geri gidiyorsak da bazı alanlarda da ileriye gidiyoruz elbette. Lineer bir aşağı iniş çıkış değil, daha çok yönlü bir şeylerden söz edebiliriz. Bir hareketten söz edebiliriz. Bu yüzden ümit yok değil, tabii ki ama karar vermek gerekiyor. Yani kadınların tüm siyasi hareketlerde liderlik çok önemli, o yüzden kadın hakları savunucularının da uzlaşma vakti mi? Mücadele vakti mi karar vermeleri gerekiyor?

Hasan Bülent Kahraman: Peki. Şimdi süremiz bitiyor, bir şey, son bir şey sormak istiyorum. Bana göre hiçbir toplum kadın sorununu çözmeden şuradan şuraya gidemez. Ne ekonomik olarak gidebilir, ne sosyal olarak gidebilir ve hele ne de demokratik olarak gidebilir. Yani bu konuda benim yaklaşımım daha radikal, her kurum yönetiminin ve bünyesinin yüzde ellisini kadın yaparsa bu sorun çözülür. Eksikler olur gedikler olur, e şimdi yok mu eksikler gedikler hepsi var, bir yere de gidiyoruz veya gitmiyoruz ama o zaman da gideriz veya gitmeyiz ama hiç değilse kendi içimizde bir sorunu çözeriz derken bu kadına dönük şiddet meselesi bu Türkiye'de çok büyük bir sorun. Korkunç bir sorun. Dayanılmaz bir noktaya gelmiş olan bir sorun. Peki, bu Covid dönemi bunu çeşitli boyutları var üstelik bunun, aile içi şiddet, birçok cinsel açılımı var bunun ayrıca bunun ensestler şunlar bunlar. Acaba bu Covid dönemi, bu kapanma dönemi, bu konuda da olumsuz bir etki yarattı diyebilir miyiz?

Seda Demiralp: Evet, evet kesinlikle diyebiliriz. Bununla ilgili istatistikler var, aile içi şiddetin bu evde kal sürecinde arttığını tüm dünyada aslında arttığını, tüm dünyada aslında arttığını Türkiye'de zaten kritik bir seviyede olduğumuz için Türkiye'de artışın çok daha endişe verici olduğuyla ilgili...

Hasan Bülent Kahraman: Göstergeler var. O zaman şöyle kapatalım. Siz kadınların tabi ki yol göstericiliğe ihtiyacı olduğunu söylüyorsunuz, evet. Uzlaşma değil vazgeçme değil, bir mücadele dönemi olması gerektiğini, önümüzdeki dönemin söylüyorsunuz. Peki bunun için bir tabiri caizse acil eylem planı var mı? Söz edilebilir mi? Veya bunun kritik olarak biçimlendirileceği yer neresi? Basın mıdır? Üniversite mi? İnternet ortamı mıdır? Bu tabi ki total bir meseledir ama bu konuda söylenmesi gereken nedir?

Seda Demiralp: Normalde hem siyaset yani ana akım siyaset hem basın hem üniversitelerdir. Ana akım siyasetin daha dar hareket alanını sunduğu ülkelerdir, daha çok basına ve üniversitelere iş düşüyor. Basın da daha dar bir alan sunduğu zaman, üniversiteler ve toplum hareketlerine düşüyor iş. İçinde bulunduğumuz şartlara göre, nerelerde kadınlar kendilerine alan açabileceklerine düşünüyorlarsa buralarda bunun için mücadele vermeleri uygundur. Bir akademisyen olarak üniversitelerin, akademisyenlerin bu anlamda sorumluluk alması gerektiğine inanıyorum.

Hasan Bülent Kahraman: Peki bende üniversitenin aynı zamanda bir yöneticisi olarak burada payımıza düşen sorumluluğu sonuna kadar yerine getireceğimize söz veriyorum, çok teşekkürler değerli hocam.

Seda Demiralp: Ben teşekkür ederim hocam.

Hasan Bülent Kahraman: Çok güzel bir görüşme yaptık. Umarım, umarım hem Covid ve virüs salgını itibariyle hem kadınların rol dağılımı ve genel olarak toplumdaki konumları itibariyle daha umutlu, daha güzeli daha renkli konuşmalar da yapabiliriz.

Seda Demiralp: İnşallah, inşallah.

Hasan Bülent Kahraman: Görüşmek üzere, çok teşekkürler.

Seda Demiralp: Ben teşekkür ederim, hoşça kalın.

*** Video burada sona eriyor. ***